به بۆنەی بیرەوەری ۹۰ ساڵەی شۆڕشی ئۆكتۆبەر

بەرگری كردن له شۆڕشی ئۆكتۆبەر

ئازاد ئارمان

گەورەترین و مەزنترین وەرچەرخان لە سەدەی بیستەم دا ڕوودانی (بەرپابوونی) شۆڕشی ئۆكتۆبەر بوو لە ۲۵ ی ئۆكتۆبەری ساڵی ۱۹۱۷ دا، بە ڕێنمایی و ڕێبەری بەلشەفیەكان.

۹۰ ساڵ لە مەوبەر لە سەردەمانی جەنگی جیهانی یەكەم دا(جەنگی وڵاتە ئیمپریالیستی یەكان) بۆ دووەمین جار دوای كۆمۆنەی پاریس چینی كرێكاری ڕوسیا دەسەڵاتی گرتە دەست و شوراكان بوون بە شێوازی دەسەڵات و فەرمانڕەوا لە ڕوسیادا.

لە شۆڕشی شوبات (فێبریوەری) ، لە ساڵی ۱۹۱۷ دا، بۆرژوازی ڕوسیا بە هەموو شێوەیەك تیدەكۆشا ئەلگۆی پەرلەمانی بكاتە ئەلتەرناتیڤ لە بەرامبەر دەسەڵاتداری شورایی، كە ئەو كاتە دەسەڵاتی دوولایەنە لە كایەدا بوو. هەم بۆرژوازی خاوەنی هێز بوو هەم چینی كرێكار، هەرگیز ئەم هەلومەرجە نەدەكرا ئاوا درێژەی هەبێت. سەرەنجام دوای ململانێ یەكی زۆر چینی كرێكاران لە روسیا توانیان بەتەواوەتی دەسەڵاتی سیاسی بە دەستەوە بگرن و ئەلتەرناتیڤی بۆرژوازی تێكبشكێنن.

هاوڕێ لینین هەڵکەوتووترین سەرکردەی شۆڕشی ڕوسیا، بەم پەیامە بانگەوازی شۆڕشی ئۆکتۆبەری ڕاگەیاند: (نان، ئاشتی، زەوی) و (هەموو دەسەڵاتێک بۆ شوراکان) . کە دواتر بوو بە دروشمی ملیۆنەها مرۆڤی کارگەر و ڕەنجدەری سەرتاسەری ڕوسیا. ئەمەش ئەوە دەردەخات کە شۆڕشی ئۆکتۆبەر بەرنامە داڕێژراو بوو لە چاو شۆڕشی شوباتی هەمان ساڵدا. کە شۆڕشێکی بەرنامەداڕێژراو نەبوو، بەڵکو شۆڕشێکی خۆرسک بوو، هەروەکو کەسایەتی دووهەمی شۆڕشی ئۆکتۆبەر لیۆن ترۆتسکی دەڵێت: (هیچ کەس نەبوو بە شێوەیەکی پۆزەتیف بە بیری دا بێت کە ٢٣ی شوبات خاڵی دەست پێکردنی وەرچەرخان پێکدێنێت دژی حوکمی موتلەق). بەڵام بە پێچەوانەوە شۆڕشی ئۆکتۆبەر بەرنامە داڕێژراو و بە پیلان بوو. بەڵشەفیەکان هەنگاو بە هەنگاو لە گەل کرێکاران و جوتیاران و دەریاوانان بە تاکتیکی دروست توانیان بە تەواوی سەرکەوتن بە دەست بێنن و دەسەڵاتی شورایی لە سەرتاسەری وڵات ڕابگەیەنن. ئەم ئەرک و داخوازی یانەی جێبەجێ کرد، کە ئەو سەردەمە بە بەراورد لە گەل پێشکەوتووترین دەوڵەتی سەرمایەداری بێ وێنە بوو. کە بەشێکیان ئەمانەی خوارەوەن:

- ✓ کارگە و کارخانەکان لە لایەن شوراکان کۆنترۆل کران و بەریوە دەبران.
- ✓ زەوی ئاغاکان و کۆلاکەکان دابەشکران بە سەر جوتیارانی هەژار و کەم دەرامەت.
- ✓ میللەتە چەوساوەکان بە مافی دیاری کردنی چارەنووس گەیشتن.
- ✓ ئازادی و یەکسانی هەمەلایەنەی دابین کرد بۆ ژنان. لەوانە: مافی جیابوونەوە، مافی ئازادی لەباربردن بۆ ژنانی دووگیان.(کە بۆ یەکەم جار لە جیهاندا بە ڕەسمی ناسرا)، ئیستاش لە زۆربەی وڵاتانی جیهان نایاسایی یە.
- ✓ دەستبەجێ و یەک لایەنە شەڕی ئیمپریالیستی ڕاگرت.
- ✓ لە سیاسەتی دەرەوەی حکومەتی شورایی هەموو سات و سەودایەکی بە نهێنی هەڵوەشاندەوە.

هەر لە سەرەتای دەسەڵاتی شوراکانەوە، لە دوای ساڵی ١٩١٨ دا پارتی بەلشەفیک و حکومەتی کرێکاری تووشی قەیرانی ناوخۆ و دەرەکی هات، گەورەترینیان جەنگی ناوخۆ و هێرشی وڵاتە ئیمپریالیستی یەکان بوو. ئەوە بوو سەرکردایەتی پارتی بەلشەفیەک چەندین شێواز و تاکتیکی جۆراو جۆریان دارشت بۆ رزگار بوون بە سەر ئەم گیروگرفتانەدا. بە تایبەتی دەورو نەخشی ڕێبەرانی وەکو لینین و ترۆتسکی. لەوانە: پێکهێنانی سوپای سوور، سیاسەتی نیپ، کۆمۆنیزمی جەنگی و دەست نیشانی کردنی خەتەری بیروکراتیزم و ...هتد.

دوای مەرگی لینینیش لە ساڵی ١٩٢٤ دا هەرچی زیاتر بیروکراتیزم لە ناو دەولەتی کرێکاری و پارتی بەلشەفیک بەهێزتر بوو. کە لە لایەن فراکسیونی ستالینەوە ڕێبەری دەکرا. لە دوای ساڵی ١٩٢٨ دا چینی کریکاران بە تەواوی لە دەسەلاتی یان لە دەست دا و چینێکی مشەخۆر هاتە سەر دەسەڵات و بەرە بەرە بوو بە رژێمێکی سەرمایەداری دەوڵەتی. لە ژێر دروشم و تێزی "بنیاتنانی سۆسیالیزم لە یەک وڵاتدا" گەورەترین گورزی دا لە بزووتنەوەی کرێکاران و

سۆسیالیستی لە ئاستی جیهاندا بە دیاریکراویش وڵاتانی وەکو: ئەلمانیا، ئیتالیا، بولغاریا، سین. لە دەیەی بیست و سییەکانی سەدەی بیستەمدا.

کە گرنگترین هۆکارەکانی شکستی شۆڕشی ئۆکتۆبەر ئەمانەبوون:

- قەتیس مانەوەی شۆڕش لە روسیا
- سەرنەکەوتنی شۆڕش لە ئەلمانیا وئیتالیا و بولغاریاس
- شەڕی ناوخۆو ئابلوقەی وڵاتە ئیمپریالیستی یەکان
- لە دەست دانی بەشێکی زۆر لە کادر و ڕابەرانی کرێکاری لە سەردەمانی جەنگی ناوخۆدا.
- بەهێزکردنی ناسیونالیزم لە بەرامبەر ئەنتەرناسیونالیزم
- کوشتار و لە ناوبردنی زۆربەی زۆری ڕابەرانی پارتی بەڵشەفیک
- ....هتد.

لە بەرامبەر سیاسەتی دژە کرێکاری و سۆسیالیستی باندی ستالین دا ئوپۆزسیونی چەپ بە رێبەری لیۆن ترۆتسکی هەر لە سەرەتاوە دەورێکی بێ وێنەیان گێرا. لە ریسواکردنی ڕژێمی ستالینی و نیشاندانی جیاوازی یەکانی نێوان ستالینزم و بەڵشەفیزم، کە لیۆن ترۆتسکی کاتی خۆی بەم شێوەیە پێناسەی کردووە: "ئەو جیاوازی یەی لە نێوان بەلشەفیزم و ستالینزمە نەک هەر دیواری خوێنە، بەڵکو روباری خوێنە" . هەروەها لە کۆتایی ساڵانی چلەکانی سەدەی بیستەمدا سۆسیالیستی شۆڕشگێری بەریتانی تۆنی کلیف لە سەر شانی تیوری یەکانی لیون ترۆتسکی توانی لێکۆڵینەوە و لێکدانەوەی مارکسیستی ڕۆشن تر بکات لە سەر روسیاو ڕژێمی ستالینی و دوای نیو سەدە لە سەر کارەکانی تۆنی کلیف مێژوو راستی و دروستی ئەم بۆچوونەی سەلماند کە بە تیوری سەرمایەداری دەولەتی ناسراوە. ئەم وتە بەناوبانگەی لیۆن ترۆتسکی مان بە بیر دێنێتەوە کە کاتی خۆی بەرامبەر ڕژێمی ستالینی کردویەتی کە دەڵێت: "تۆڵە سەندنەوەی مێژووی زۆر بەهێزترە، لە تۆڵەی سکرتێری گشتی" .

شۆڕش لە سەدەی بیست و یەکەم دا

بەراورد کردنی جیهانی ئەمرۆ لە گەل سەردەمانی بەرپابوونی شۆڕشی ئۆکتۆبەر، جیاوازی یەکی گەورە و زەق بەدیدەکەین. لە ڕووی چەندایەتی و چۆنایەتی یەوە چ لە ئاستی روسیا دا چ لە ئاستی نێونتەوەیی دا. لە ڕووی چەندایەتی یەوە ئەمرۆ ژمارەی چینی کرێکارانی قارەیەک زۆر زۆر زیاتر و بەرفراوانترە لە ژمارەی چینی کرێکارانی هەموو جیهان لە سەرەتای سەدەی بیستەم ئەو کاتەی شۆڕشی ئۆکتۆبەری تیایدا بەرپابوو. هەروەها کێشە ئابووری سیاسی و کۆمەڵایەتی یەکان بەراورد ناکرێ بە سەدەی رابردوودا، ئێستا ئەم کێشانە و چەندانی تر روو لە هەڵکشانی تیژە. لە بارەی پارسەنگی شەوە جێگای چینی کرێکاران لە چاو توێژەکانی تری کۆمەڵگا وەکو جوتیاران زۆر زیاتر و بەهێز ترە و دەیان

هەزار کرێکار لە یەکەیەکی بەرهەم هێنان دا کار دەکەن، لە باری بیکاری هەژاری و جەنگی شەوە کۆمەڵگای سەرمایەداری قەیرانی زیاترەو چەند بەرابەرە.

ئەگەر بە دیاری کراویش بگەڕێینەوە بۆ وەڵامی ئەم پرسیارە، ئایا شۆڕش لە سەدەی بیست یەکەم دا ئیمکانی هەیە؟ وەڵامەکەی بە دڵنیایی یەوە بەڵێ یە. ئەرێ بەرپابوونی شۆڕش لە جهیاندا حەتمی یە، بەڵام سەرکەوتنی حەتمی نی یە، ئەویش بەو دەلیلەی ئەزموونەکانی ١٥٠ ساڵی ڕابردوو لە چەندین وڵات نیشانی داوە بەبێ بوونی پارتێکی شۆڕشگێری جەماوەری بەرفراوان و تیوری شۆڕشی بەردەوام ئیمکانی نی یە ئەم سەرکەوتنە مسۆگەر بکرێت.

ئەگەر ١٥٠ ساڵ لەمەوبەر بە ووتەی مارکس و ئەنگلس تارمایی کۆمۆنیزم لە ئەوروپادا لە هاتوچۆدا بوو. ئەوە ئەمرۆ ئەم تارمایی یە بۆتە ڕاستییەکی بەلگەنەویست و لە هەر پێنج قارەی دونیا ئەم تارمایی یە دەبینرێ و لە جوولەدایە. ئەویش بزاڤی بەرەنگاربوونەوەی دژی سەرمایەداری و جەنگ و دژی لیبرالیزمی نوێ یە. لە هەناوی ئەم بزووتنەوەیەدا سیمای دونیایەکی تر، دونیایەکی باشتر بەدی دەکرێت کە نەک هەر ئیمکانی هەیە بەڵکو بۆ کۆمەلگای مرۆڤایەتی لە هەموو کات پێویست ترە.